“Wordt veranderd door de vernieuwing uws gemoeds"

Preek over Romeinen 12:2 op HERVORMINGSDAG 31 oktober 1910

Door

Ds. A. LUTEIJN
Nederlands hervormd predikant te

OOLTGENSPLAAT, Zeeland

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2007

Psalm 119:38.
Wet des Heeren.
Romeinen 12 :1—12.
Psalm 51 : 3, 4.
Psalm 27 :3.
Psalm 139 : 14.

Mijn Geliefden.

Zo is dan wederom de gedenkdag van de Hervorming aangebroken, de 31ste oktober, waarop in het jaar 1517 Luther de 95 stellingen aan de slotkerk te Wittenberg hechtte. En elke jaar maakt zich de gemeente op deze dag op, om de daden des Heeren te gedenken, om te aanschouwen de zegeningen en voorrechten in de Hervorming haar geschonken. Een blijde dag is het voor de gemeente des Heeren. Ja, als zij op haar plaats wezen mag, zinkt zij weg onder de onverdiende weldaden haar van des Heeren hand in de Reformatie geschonken en weergalmen de tenten van de vromen van lofpsalmen.
Maar ach mijn geliefden, waartoe verstijft zo dikwijls de lofpsalm op de lippen, gaat het kind van God de ganse dag in het zwart, en is op een dag als deze zijn bange klacht: *„och, dat mijn hoofd water ware en mijn oog een springader van tranen! zo zou ik dag en nacht bewenen de verslagenen van de dochter mijns volks. Och, dat ik in de woestijn een herberg van de wandelaars had! zo zou ik mijn volk verlaten en van hen trekken; want zij zijn allen overspelers, een trouweloze hoop!"*
Omdat de breuk zo groot is onder de kinderen van de Hervorming, storten zij deze klacht omhoog tot de troon van de genade. De afval toch is zo groot, de verbastering zo algemeen. Grote scharen leven voort, niets verstaand van de betekenis van de Hervorming. De vrijheid, dat kostelijke erfgoed van de Hervorming, is ontaard in losbandigheid. Diepe smart grijpt bij de aanblik hiervan Gods volk aan. Zij toch zijn door Gods genade ontdekt aan het diep bederf van hun hart, zij hebben leren kennen de leugen van hun bestaan en weten, hoe de Heere alleen lust heeft tot waarheid in het gemoed. Voor Zijn oog in niets verborgen, voor Hem is alles open en naakt. Daarom kan de zondaar voor God niet volstaan met zich een uitwendig kleed over zijn naakte gestalte te werpen, is het niet voldoende veel dwalingen te verwerpen, is het niet genoegzaam voor de hoge God in naam Hervormd, Gereformeerd te zijn. Want als de Heere Zijn licht in de ziel laat schijnen, mag zij de breuk zien in zichzelf; wordt zij doordrongen van de noodzakelijkheid ener geestelijke hervorming. Onmisbaar is zij voor u en voor mij, mijn geliefden! Want van nature zijn wij allen even blind als Rome, waartegen een Luther door Gods genade de strijd mocht aanbinden. En gelijk Luther eerst leren moest wat een persoonlijke hervorming was, alvorens hij openlijk getuigen kon tegen de dwalingen van de kerk van Rome, zo is het met het oog op de toestand onzer dagen noodzakelijk, om elkander met klem te wijzen op de eis uit de Hervorming voortvloeiend, opdat wij door Gods genade mogen smaken de vruchten van de reformatie. Binde de Heere dan die eis op uw ziel, welke u door de apostel vertolkt vindt in het woord onzer overdenking en wel naar aanleiding van Romeinen 12 : 26.

"Wordt veranderd door de vernieuwing uws gemoeds"

Toen Samuel was gekomen in het huis van Isaï, om de man naar Gods hart te zalven tot koning over Israel, trad het eerst een Eliab naar voren, een man schoon en fors van gestalte. In hem meent Samuel de uitverkorene des Heeren te zien; maar nee, de Heere ziet niet aan wat

voor ogen is, maar ziet het hart aan. Hij heeft hem verworpen. En zo worden alle zonen van Isaï tot Samuel gebracht, totdat ten laatste David, de jongste en kleinste zoon, naar voren treedt. En van deze klinkt het tot Samuel: „sta op, zalf hem; want deze is het." Welk een waarheid wordt in deze woorden niet uitgedrukt en wel deze, dat het niet de vraag is, wat wij mensen van onszelf of van anderen voor hoge gedachten koesteren, maar hoe wij voor ons persoonlijk staan tegenover een heilig en rechtvaardig God. De Heere ziet alleen op het hart en niet op datgene wat slechts uitwendig wordt gezien. Hierbij wordt als van zelf onze aandacht bepaald op een dag als deze, waarop wij mogen herdenken, hoe een Luther zich door Gods genade mocht verzetten tegen de geheel verbasterde kerk van Rome, waarin de ziel bij alle uitwendige ceremoniën en plechtigheden nimmer rust en vrede vinden kan.
Maar hebt u, mijn geliefden, wel eens ernstig de eis mogen overdenken, waarmede de Hervorming tot u komt? Groot is het voorrecht, dat wij de naam van protestanten, Hervormden, Gereformeerden mogen dragen. Maar is het daarbij voldoende enkel en alleen de dwalingen van Rome te verwerpen, uitwendig alleen te behoren bij een protestantse kerk? Immers neen, en zo u het meent, zult u u voor een eeuwigheid bedriegen. Helder en klaar stelt ons daarom de apostel Paulus in ons tekstwoord voor ogen, waarop het aankomt en wel *„wordt veranderd, gereformeerd, door de vernieuwing uws gemoeds*." Daarop komt het voor u en voor mij aan; daarin spreekt zich de onafwijsbare eis uit, waarmede de herdenking van de Hervorming tot ons komt.
Na hoeveel strijd is een Luther door Gods genade eerst tot deze belijdenis mogen komen. Welke pogingen zijn door hem niet aangewend, om zijn gemoed, hetwelk maar geen rust kon vinden, te bevredigen. Geen enkel middel had hij onbeproefd gelaten, om zelve zijn zaligheid uit te werken. Maar onder al die werkzaamheden bleef zijn hart ledig, kon hij geen rust vinden voor het hol van zijn voet. De onrust, door Gods genade in zijn ziel gewerkt, kon hij er niet mede stillen. Noch zijn zich begraven in een klooster, noch zijn zelfkastijding, zijn voortdurende gebeden konden hem baten. Al maakte hij zich op naar Rome, zijn matte ziel werd er niet verkwikt. Eindelijk kon Luther niet meer. Met al zijn werken had hij zich dood gewerkt en eerst nu laat de Heere het licht in de donkerheid van zijn ziel opgaan. Toen eerst werd het hem duidelijk, dat zijn hart moest vernieuwd worden. Een gehele harts- en zinsverandering is nodig en alleen in de vrije genade Gods in Christus is er voor Luther rust en vrede. Ja, alvorens Luther naar buiten zal optreden als Hervormer, moet er eerst een reformatie van binnen plaats hebben. Want bij al zijn werkzaamheden drong telkens als een pijl in zijn ziel de vraag: wat zal een zondaar geven tot lossing zijner met schuld beladen ziel?
Is het daarom ten onrechte, dat wij op deze dag elkander tegenkomen met de eis tot vernieuwing clou harten? Bent u Hervormd, maar waarin bestaat zulks? Soms alleen in een smalend neerzien op de dwalingen van de Roomse kerk? Bij hoeveel protestanten is dit het enige, wat hun de naam van hervormd geeft! En toch, hoever Rome ook mag zijn afgeweken, wat maakt het veel protestanten niet beschaamd in belangstelling. Voor hoe velen is de godsdienst van geen betekenis meer. Zeker, uitwendig zijn er scharen, die de waarheid zeggen lief te hebben; maar wanneer het er op aankomt, om de blijken er van te geven, komt de ware gesteldheid des harten openbaar en wordt aanschouwd een Christendom, van de wereld gelijkvormig geworden. Of is het waarlijk hervormd, wanneer u opgaat naar Gods huis en onder de prediking van het Woord Gods met allerlei ijdele, zondige, wereldse gedachten vervuld bent? Is het waarlijk hervormd, wanneer ge u omtrent de opvoeding van uw kinderen niet bekommert, hun eeuwige zielsbelangen geheel en al veronachtzaamt en de eenmaal voor God en de gemeente afgelegde belofte bij de Doop met voeten vertreedt? Is het waarlijk hervormd, om, gelijk velen in onze dagen de gewoonte hebben, anderen de schijn te geven, dat ge heel wat zijt, terwijl in de grond van de zaak uw ganse belijdenis, uw gestalte van vroomheid niets anders is dan een samenraapsel, voortvloeiend uit uw eigengerechtig, hoogmoedig hart? Is het waarlijk hervormd, om de dag des Heeren te ontheiligen, in allerlei

zondige vermaken de Sabbat door te brengen, zich niet bekommerend om God en Zijn Woord? Is het waarlijk hervormd, om gelijk nog de laatste maanden geschied is, naar aanleiding van de Borromaeusencycliek zulke hevige protesten te doen horen, het scherpst door hen, die zich als vijanden van de geest van de reformatie doen kennen?
Nee, dit alles betekent weinig, ja niets, wanneer u de zonde naar hartenlust dient, u opgaat in de dingen dezer wereld; maar de erkenning weigert van Hem, Die Heere is van hemel en aarde; u niet wilt neerbuigen voor Christus, het Hoofd van Zijn vrijgekochte gemeente. Het is een onuitsprekelijk voorrecht, wanneer u verkeren mag onder de zuivere prediking des Woords, maar wee u, wanneer u alleen daardoor iets voor God meent te bezitten.
De vraag toch is deze: mag u verstaan, hetgeen u hoort; mag het Woord levend gemaakt zijn aan uw hart? Moogt ge uw lichamen stellen tot een levende, heilige en Gode welbehagelijke offerande? Dan zult ge verstaan de onafwijsbare eis: *„wordt veranderd door de vernieuwing uws gemoeds."*

Moeilijk, ja onmogelijk is voor het kind van de Hervorming deze eis te verstaan. En toch met minder kan niemand onzer voor God bestaan. En waar ligt nu de breuk? Omdat de mens van zijn God is afgevallen, omdat wij vleselijk verkocht liggen onder de zonde, omdat wij van nature geheel opgaan in al datgene, wat voorbijgaat en zo in onze diepe verblinding worden weggevoerd. In onze dwaasheid menen wij de grootste wijsheid te bezitten. En op een dag als deze wordt één ding vergeten en wel dit: dat Rome veel dwalingen bezit, maar de ergste Roomse huist binnen in ons eigen hart. Daarom hebt ge u zelf nauw te onderzoeken, of de Heere u uit het diensthuis van Rome heeft uitgeleid. In onszelf bevindt zich die eigengerechtige Farizeeër, welke met zijn goede werken hemelwaarts wil klimmen.
Gods volk heeft hem leren kennen bij het licht van Zijn Heilige Geest, nietwaar? De Heere toch sloeg Zijn hand aan u. U stond zo hoog in uzelf, hoe laag deed u de Heere zinken! Hij maakte u bekend aan uw zonden en ongerechtigheden. Steeds meer deed Hij u verstaan, tegen Wie u gezondigd had. U wilde u verzetten tegen die volkomen ontkleding en ontlediging ingaan, u wilde niet buigen in het stof voor Zijn aangezicht. Maar als de wijze Tuinier zette de Heere het snoeimes er in, waren de insnijdingen zo diep, dat ge aan uw verdorven bestaan werd ontdekt. Toen zag het oog des geestes dat er van oplappen, van verbeteren geen sprake kon zijn. Alles had u beproefd; maar de Heere brak alles tot de fundamenten af. En zo zonk u ten laatste als dood aan 's Heeren voeten. Uw gebeden en smekingen, uw innig berouw, uw vrome verrichtingen konden de vertoornde Rechter niet vermurwen. Uw vonnis moest ge billijken. De wapenen moest u overgegeven. En als een ter dood veroordeelde zonk u neer aan de voeten van Hem, wiens vonnis u als gans rechtvaardig met uw bloed ondertekenen moest. En de bede van de tollenaar: „o God, wees mij zondaar genadig", rees op uit het gans verslagen en verbrijzeld hart.

Dit leerde een Luther en met hem al Gods volk kennen. Hoe nu de Heere in Zijn vrije, ontfermende zondaarsliefde de neergebogen ziel uit het modderig slijk optrekt, zullen wij vervolgens beschouwen. Maar zingen wij eerst en wel van Psalm 27:3.

Och, mocht ik in die heilige gebouwen,
De vrije gunst, die eeuwig Hem bewoog,
Zijn lieflijkheid en schonen dienst aanschouwen!
Hier weidt mijn ziel met een verwond'rend oog.
Want God zal mij, opdat Hij mij beschutt',
In ramp en nood versteken in Zijn hut;
Mij bergen in 't verborgen van Zijn tent,
En op een rots verhogen uit d' ellend'.

Als een dode zondaar ligt de ontdekte ziel voor God neder, met Mefibóseth, is het zijn betuiging: „wat is uw knecht, dat u omgezien hebt naar een dode hond, als ik ben?" Maar dan leert de zondaar, dat hij moet veranderd, gereformeerd worden door de vernieuwing zijns gemoeds. Immers zijn hart is verdorven, gans en al onrein tot in zijn diepste grond. En nu kan een mens het ver brengen in uitwendige deugd, gelijk wij zien in het leven van Nicodémus en Paulus voor hun bekering. Want bij dit alles blijft het hart voor de Heere verachtelijk. Daarom als een ziel geheel verloren is, gevoelt zij, dat in de eerste plaats hartsverandering van node is, heeft zij behoefte aan een nieuw hart. Dan dringt tot haar door het woord des Heeren : „tenzij iemand geboren wordt uit water en Geest, hij kan in het koninkrijk Gods niet ingaan." Zijn stenen hart moet verbrijzeld en de Heere hem een nieuw, vlesen hart geven. Maar nu heeft ze in zichzelf geen voet om te gaan, geen hand om aan te grijpen. Gans dood is zij in zichzelf en leert zij het nu, dat alles Gods werk zal moeten wezen.
Vandaar dan ook de eis: „wordt veranderd door de vernieuwing uws gemoeds." Ja, dan is de zondaar eerst recht op zijn plaats, wanneer hij zich zelf verliezen mag en zijn enig pleiten is op de vrijmacht Gods. Toen, kind van God, werd het woord levend gemaakt aan uw ziel: „werkt u, zelfs zaligheid met vreze en beven; want het is God, Die in u werkt, beide het willen en werken naar Zijn welbehagen." Daarin wordt geen lijdelijk stilzitten van de ziel gepredikt; maar wel de eis op haar gebonden, om God, de Heere, in haar te laten werken. Want wat is uw voortdurende strijd, wat de donkerheid die u telkens amechtig doet neerzinken? Dat ge tegen de Heere ingaat, telkens van Hem afdwaalt, dat vlees begeert tegen de geest, dat de klacht niet gepast is, waar ge van de wereld zijt gelijkvormig geworden. Daarom met nadruk dat woord van Paulus: „wordt veranderd door de vernieuwing uws gemoeds." Hierin ligt een ernstige roepstem tot u, die genade hebt ontvangen, bovenal op de gedenkdag van de Hervorming, opdat u dagelijks mag werkzaam wezen met de Hervormingsharten. Dat u steeds minder worde in uzelf en Christus moge wassen en toenemen. En gevoelt u levendig uw onbekwaamheid in uzelf, zoek dan uw bekwaamheid uit Hem, Die het zegt:

Opent uwen mond;
Eist van mij vrijmoedig,
Op mijn trouwverbond;
Al, wat u ontbreekt,
Schenk Ik, zo u 't smeekt,
Mild en overvloedig.

Dat u zo moge bidden om de Heilige Geest, Die u in alle waarheid zal leiden. De Heere schenke u zijn vrijmoedige Geest, opdat u mag pal staan tegenover de leugen voor de waarheid Gods, die u door genade is dierbaar geworden. Zo alleen, wanneer ge voor uzelf in het licht van Gods aanschijn wandelen moogt, zult u ook naar buiten kunnen laten schijnen het heerlijk licht van de Hervorming. Dan zult u tot zondaren kunnen spreken van de weldaden en zegeningen Gods, aan uw ziel gewrocht, zal ook uit uw mond de vermaning uitgaan om gereformeerd te zijn van hart. Als lichtende kaarsen gewandeld te midden van een krom en verdraaid geslacht, zal er een goede reuk van u uitgaan en zult u eerst dan in waarheid tonen geestelijke kinderen te wezen van de Reformatie.
Zo wordt dan steeds meer veranderd door de vernieuwing uws gemoeds, opdat gij moogt beproeven, welke de goede en welbehaaglijke en volmaakte wil van God zij. Voortgaande, kind des Heeren, alleen in Gods kracht, alleen uw levenssappen indrinkend uit die geestelijke steenrots, Jezus Christus. Nog is het strijd, nog is daar de grote worsteling tussen het koninkrijk van de vorst van de duisternis en het onbewegelijk koninkrijk Gods. Ook u hebt daarin de strijd te strijden. Welnu, volhardt dan ten einde toe. Want eens komt de ure, dat u het lichaam van de zonde en des doods zult afleggen en dan zal eeuwig en altoos het nieuwe

schepsel in Christus volmaakt wezen, dat ook u zult schitteren in de heerlijke Middelaarskroon van Hem, Die u heeft liefgehad met een eeuwige liefde.

Toepassing

Zijn wij Hervormd, Gereformeerd? Mocht u met deze vraag eens tot uzelf inkeren, mijn gelieden. Bent u inderdaad hervormd, met andere woorden, hebt u reeds geleerd de oude mens af te leggen met zijn boze begeerlijkheden? Wie hebt u lief? Och, uw antwoord behoeft niet onzeker te wezen. Immers de boom zal aan de vruchten worden gekend. Hoe vreselijk zal het dus voor u wezen, wanneer u niet behoort tot heden tot die éne Hervormde, Gereformeerde Kerk, waarvan Jezus Christus het hoofd en de uiterste Hoeksteen is. Bedenk het wel, niets kan u voor God baten, al staat ook uw naam in een lidmatenregister opgetekend, al gaat u trouw op onder de bediening des Woords, al hebt u misschien menigmaal aan de tafel des Heeren aangezeten, al is uw rechtzinnigheid boven alle bedenking verheven. Want één ding is nodig en zolang u dat mist, bezit u niets anders dan een vleselijk, zondig hart, hebt u met de Hervorming slechts de naam gemeenschappelijk en is uw hart nog door en door Rooms, een poel van allerlei eigengerechtigheid. En dat éne is de eis van Paulus: *„wordt veranderd door de vernieuwing uws gemoed?"*
Bedenk, hoe groot de weldaden zijn, welke de Heere in Zijn neerbuigende goedheid nog schenkt. Hij stelt u nog in de gelegenheid om te bedenken, hetgeen tot uwe vrede, tot uw eeuwige vrede dient. Nog leeft u in het liefelijk heden van de genade, waarin u de zaligheid om niet, alleen om de zoen en kruisverdiensten van Christus, wordt aangeboden. Waarom dan zou u in uwe zonden sterven, de dood kiezen boven het leven? U handelt zo jammerlijk verkeerd door voort te dartelen in de wereld, die geen andere dan een bittere vrucht nawerkt. Wat het leidend beginsel van de hervorming was, laat u volkomen koud. Och, mocht u nog eens uit uw doodslaap opgericht, de Heere in Zijn vrij welbehagen u wekken. De vorst der duisternis heeft u dermate verblind, dat u voortdurend bezig bent met verbeteringen buiten u om. Daarvan geven onze dagen de sprekendste bewijzen. Dat u dan nog heden leert verstaan, dat vóór alle verbetering, op welke terreinen des levens ook, u moet worden veranderd door de vernieuwing uws gemoeds. Dat is het werk van Gods vrije genade, van Hem, Die niemand onzer ook maar één zegening verplicht is. Hoe groot is dan niet de barmhartigheid Gods, welke in Christus zondaren tot bekering roept, in zich zelf dood én doemschuldigen het leven wil schenken!
Dat u onder dit wonder van 's Heeren mededogen nog eens leert wegzinken. Want zo u nu niet bukken wilt, eens komt de ure, dat u voor Zijn oog, fonkelend van heilige toorn, zult ineenkrimpen en voor eeuwig die plaats uw deel zal wezen, waar zal zijn wening en knersing van de tanden. Mocht dan de herdenking van de Hervorming en de eis: „wordt veranderd door de vernieuwing uws gemoeds", u uw knieën eens doen buigen. Neige de Heere zelf uw hart, opdat u als een arm, ellendig zondaar Hem moogt smeken: „genade en geen recht".

Of bent u een aanvankelijk ontdekte ziel, dan voorzeker is er bij u veel veranderd. U hebt door Gods genade een onderscheid leren kennen tussen een eertijds en een heden. Maar u kunt maar niet verstaan, dat dit alles de ontfermingen en eeuwige barmhartigheden Gods zijn, die zich daarin openbaren. Immers in plaats van in vrede zit u in zware strijd, in plaats van te wandelen in het licht, wordt het steeds donkerder voor uw oog. En toch ziel, zo is 's Heeren weg met al zijn volk. Uit de donkerheid doet Hij het licht dagen. Gelijk de Heere in de donkerheid van Luthers ziel zijn „daar zij licht" deed horen en eerst toen de wolken braken en het heerlijk schijnsel van de Zoon van de gerechtigheid zijn matte ziel verkwikte, zo is het ook met u. Hoe lang en ernstig heeft Luther niet aan eigen zaligheid gewerkt. Zo ook zijt u

dag en nacht aan het werk. Maar nimmer komt u daarmede gereed. Wel wordt de onrust heviger. Alleen een volkomen overgave op Gods soevereine genade, zal u rust kunnen geven. Uw begeerten gaan naar Hem uit. Welnu Hij alleen kan volkomen u schenken, wat u nodig hebt. Bedenk het wel, van uzelf is nimmer enige verwachting. In van de eeuwigheid geen vrucht van deze vijgenboom, geldt ook van u. Alleen in de Heere is er verwachting voor alle gebrokenen van hart. Hij wil u schenken die verandering, die vernieuwing uws gemoeds. Dat u dan maar gedurig moogt vragen, om het licht des Heiligen Geestes, opdat u alles, wat in en aan u is, voor de Goddelijke vierschaar mag beschouwen, maar dan ook alleen aanlopen op Hem, Wiens offer volmaakt, Wiens werk volkomen is. En Die het aan alle door onweder voortgedrevenen, ook aan u verzekert, dat Hij het in u begonnen werk op Zijn tijd zal voleinden.

Of mag u in het voorrecht verkeren, meer bevestigd te wezen, kind van God, dan op een dag als deze vindt de taal van de dichter weerklank in uw hart:

'k Zal gedenken, hoe voor deze
Ons de Heer' heeft gunst bewezen,
'k Zal de wonderen gadeslaan,
Die u hebt vanouds gedaan;
'k Zal nauwkeurig op Uw werken
En derzelver uitkomst merken,
En, in plaats van bitt're klacht,
Daarvan spreken dag en nacht.

Immers als vanzelf zijt u teruggeleid tot de reformatie, maar ook in het bijzonder tot de hervorming uws harten. Maar ach, hoeveel zijn niet de klachten, welke oprijzen in uw hart. Met schaamte moet u erkennen, dat u op de voortgaande weg nog zo veel Roomse dwalingen hebt overgehouden. Wel is er de keus, om heilig en rein voor God te leven, om veranderd te worden door de vernieuwing uws gemoeds. Maar telkens bent u uit de rechte koers. Vanwaar dit alles? Omdat u de Heere niet wilt laten werken, en zelf aan het werk gaat en daarmede het werk des Heiligen Geestes wederstaat. En nu is uw ganse leven er toe nodig, om dit te leren. Veertig jaren lang moest een Israël vanwege zijn zonden, zijn ongeloof en opstand zwerven door de woestijn. Ja, dan kan ook voor u de weg zo donker wezen, kunt u in akelig duister rondtasten. Dan is uw leven zo koud, zo dor en zo dodig, is er geen greintje medelijden, als u neerblikt op zo veel miljoenen kinderen van de Hervorming, welke slechts bastaarden zijn en geen zonen.
Dat de Heere u dan opwekke, dat Hij u door zijn Geest uitdrijve, om eigen nood en die van land en volk voor de troon Zijner genade neer te leggen. Dat Paulus' woord op uw hart gebonden worde: „wordt veranderd door de vernieuwing uws gemoeds." Daarin ligt voor u het enige richtsnoer van uw leven, opdat u daaruit steeds meer mag beproeven, welke de goede en welbehagelijke en volmaakte wil van God is. U bent door genade het eigendom van Jezus Christus eeuwig en altoos. Dat dan de liefde van Christus u dringe en de bede levend zij in uw ziel: *„Uw koninkrijk kome!"* Hij doe het woord Zijner Almacht uitgaan: „Daar zij licht!" in de eerste plaats in uw eigen hart; maar vervolgens ook om u heen, ja aan alle plaatsen Zijner heerschappij.
Gestreden de strijd des geloofs in 's Heeren mogendheden tegen uw zondig vlees. In eigen oog een dwaas, arm, naakt en ellendig, leert u bevindelijk kennen dat zalig opwassen in de Heere Jezus Christus. Hier beneden zal slechts alles ten dele wezen; maar eens aan de overzijde van het graf, zal de vernieuwing uws gemoeds volkomen wezen en Christus, uw Koning, Profeet en Priester alles in allen zijn voor de schapen Zijner weide. AMEN.

Psalm 139:14.

Doorgrond m', en ken mijn hart, o Heer'
Is 't geen ik denk niet tot Uw eer?
Beproef m', en zie, of mijn gemoed
Iets kwaads, iets onbehoorlijks voed';
En doe mij toch met vaste schreden
De weg ter zaligheid betreden.